

Orta Okul Öğrencilerinin Spor Faaliyetlerine Katılım Düzeyi Bağlamında 21.Yüzyıl Becerileri ve Sosyal Duygusal ve Ahlakî Gelişim Durumlarının İncelenmesi

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin spor faaliyetlerine katılım düzeyi bağlamında 21.yüzyıl becerileri ve sosyal duygusal ve ahlakî gelişim durumlarının belirlenmesi ve bazı demografik değişkenler açısından karşılaştırmaların incelenmesidir. Araştırmanın modeli, nicel araştırma yöntemlerinden tarama ve ilişkisel tarama modeline göre oluşturulmuştur. Araştırmaya, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Kayseri İli Talas İlçesinde bulunan devlet okullarında öğrenim gören ve tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 289 ortaokul öğrencisi gönüllü olarak katılmıştır. Veri toplama araçları olarak, Ji ve ark. (2013) tarafından geliştirilen Bozgün ve Baytemir (2019) tarafından Türkçe 'ye uyarlanan Sosyal-Duygusal ve Ahlakî Gelişim Ölçeği (SDAGO), Mete (2021) tarafından geliştirilen 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile araştırmacı tarafından oluşturulan demografik bilgi formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 29.0 istatistik programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, spor faaliyetlerine katılım durumu ile sosyal-duygusal, ahlakî gelişim düzeyleri ve 21. yüzyıl beceri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Dört yıl ve üzeri süredir spor yapan öğrencilerin tüm alt boyutlarda en yüksek puan ortalamalarına sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim ile 21. yüzyıl becerileri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Sonuç olarak sporun hem sosyal-duygusal ve ahlakî gelişimi hem de 21. yüzyıl becerilerini olumlu yönde etkileyen önemli bir faktör olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim, 21. yüzyıl becerileri

An Examination of 21st Century Skills and Social-Emotional and Moral Development Status of Middle School Students in the Context of Their Participation Level in Sports Activities

ABSTRACT

The purpose of this research is to determine the 21st-century skills and social-emotional and moral development status of middle school students in the context of their participation level in sports activities, and to examine comparisons in terms of some demographic variables. The research model was constructed according to survey and correlational survey models from quantitative research methods. A total of 289 middle school students, who were enrolled in public schools in the Talas District of Kayseri Province during the 2024-2025 academic year and selected through random sampling method, voluntarily participated in the research. As data collection instruments, the Social-Emotional and Moral Development Scale (SEMDS) developed by Ji et al. (2013) and adapted into Turkish by Bozgün and Baytemir (2019), the 21st Century Skills Scale developed by Mete (2021), and a demographic information form created by the researcher were used. The obtained data were analyzed through the SPSS 25.0 statistical program. According to the research findings, significant differences were detected between participation status in sports activities and social-emotional, moral development levels, and 21st-century skills. It was determined that students who had been engaged in sports for four years or more had the highest mean scores in all sub-dimensions. Furthermore, a positive significant relationship was detected between social-emotional and moral development and 21st-century skills. In conclusion, it can be stated that sports is an important factor that positively affects both social-emotional and moral development and 21st-century skills.

Keywords: Sports, Social-emotional and moral development, 21st century skills

GİRİŞ

Spor, bireyin sağlığına fizyolojik ve psikolojik açıdan fayda sağlayan, onu sosyal yönden geliştiren, yaşamsal, eğitimsel ve sosyal boyutlarıyla bireyin ruhen, fikren ve bedenen gelişimini destekleyerek, bütüncül bir şekilde sosyal bir varlık olmasına katkı sağlayan bir alandır. Ayrıca spor, insanların yaşamında doğrudan yer alan, fiziksel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlayan; aynı zamanda sağladığı uygun çevreyle eğitim, sosyal bütünleşme ve ahlakî gelişim gibi amaçlara da hizmet eden sosyal bir olgudur^{1,2,3}.

Sporun gelişim alanlarından biri olan sosyal-duygusal gelişim, bireylerin başkalarıyla olumlu ilişkiler kurması, bilgi edinimi, hedef belirleme ve bu hedeflere ulaşmak için çaba sarf etme, karşılaşılan zorluklar karşısında yapıcı ve olumlu yaklaşımlarla çözüm üretme, duyguların farkında olma ve yönetebilme gibi becerilerin gelişimini içermektedir⁴. Sosyalleşme süreci, çocuklarda genellikle akranlar ya da kardeşler aracılığıyla gelişmekte olup bu sürecin desteklenmesi adına çocuklara akranlarıyla birlikte vakit geçirebilecekleri ortam ve zamanların sağlanması önem arz etmektedir⁵. Çünkü çocuklar, sosyal becerileri en iyi biçimde birbirleriyle etkileşim kurarak geliştirmektedirler. Bu açıdan bakıldığında, çocukların sportif faaliyetlere ekip üyesi olarak katılım sağlamaları, yardımlaşma, ahlakî gelişim, sorumluluk alma, düzenli ve kolektif çalışma, kurallara uyum ve diğer ekip üyelerinin haklarına saygı gösterme gibi sosyal duygusal ve ahlakî gelişimini desteklemektedir⁶.

Bilgi çağı olarak nitelendirilen ve 2000'li yılların gelişimiyle başlayıp 2100 yılında sona ermesi öngörülen dönem 21. yüzyıl olarak adlandırılmaktadır. Bu yüzyılda teknoloji, endüstri, bilişim ve sağlık gibi alanlarda yaşanan hızlı gelişmeler neticesinde, bireyler arası rekabetin artış gösterdiği bir ortam oluşmuştur. Bu bağlamda bireylerin söz konusu rekabet ortamında varlık gösterebilmeleri için bazı temel becerilere sahip olmaları beklenmektedir. Bu beceriler, genel olarak 21. yüzyıl becerileri olarak ifade edilmekte ve bireylerin eleştirel ve yaratıcı düşünme kapasitesine sahip olmalarını öngörmektedir⁷. Günümüzde bilgi, teknoloji, bilim ve ekonomi alanlarında yaşanan hızlı değişim bireylerin bu değişime uyum sağlayabilmelerini gerekli kılmaktadır. Bu uyumun sağlanması ise 21. yüzyıl becerilerinin kazanılması ile mümkün olmaktadır. Bilgi ile becerinin bütünleşmesini ifade eden 21. yüzyıl becerileri, bilgi çağında başarıya ulaşmak için temel bir gereklilik olarak görülmektedir⁸. Bu beceriler yalnızca kavramsal anlamayı değil aynı zamanda performansı da içermektedir⁹. Literatürde farklı yaklaşımlar bulunsa da keskin bir sınıflama yapmak güçtür. Millî Eğitim Bakanlığı bu becerileri; sosyal ve duygusal beceriler, dil ve iletişim becerileri, üst düzey düşünme becerileri, benlik becerileri, öğrenme becerileri, çalışma becerileri, okuryazarlık becerileri olarak sınıflandırmış ve adalet, dostluk, dürüstlük, saygı, sevgi, vatanseverlik, yardımseverlik, ahlak, vicdan, görgü ve tasarruf gibi 11 temel değer ile ilişkilendirmiştir¹⁰.

Tüm bu tanımlamalar incelendiğinde, 21. yüzyıl becerileri ile sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim arasında anlamlı bir etkileşimin varlığı dikkat çekmektedir. Diğer yandan sporun ele aldığımız değişkenler içerisinde yer alan becerilerin gelişiminde destekleyici bir rol oynadığı görülmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin spor faaliyetlerine katılım düzeyi bağlamında 21. yüzyıl becerileri ve sosyal, duygusal ve ahlakî gelişim durumlarının incelenmesidir.

MATERYAL VE METOT

Katılımcılar

Araştırma örneklemini; 2025 yılında Kayseri İli Talas İlçesinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ortaokullarda öğrenim öğren öğrenciler arasından tesadüfi örneklem yöntemiyle belirlenmiş 289 birey oluşturmaktadır.

Tablo 1. Demografik Veriler

	Grup	f	%
Cinsiyet	Kadın	135	45,7
	Erkek	154	53,3
Yaş	9-10	60	20,8
	11-12	152	52,6
	13-14	77	26,6
	Katılmıyorum	128	44,3
Düzenli Sportif Faaliyetlere Katılma (Yıl)	0-1	52	18,0
	2-3	79	27,3
	4 ve üzeri	30	10,4
Sportif Faaliyetlere Düzenli Katılan Bireylerin Branşları	Bireysel Sporlar	61	37,9
	Takım Sporları	100	62,1

Araştırma Modeli

Bu araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Bu tarama modeli, "...iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleri" şeklinde tanımlanabilir¹¹.

Verilerin Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları 3 bölümden ve 44 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmacı tarafından hazırlanmış kişisel bilgi formu, ikinci bölümde Ji ve ark. (2013)¹² tarafından geliştirilen Bozgün ve Baytemir (2019)¹³ tarafından Türkçe'ye uyarlanan Sosyal-Duygusal ve Ahlakî Gelişim Ölçeği, üçüncü bölümde Mete (2021)¹⁴ tarafından geliştirilen Ortaokul Öğrencilerine Yönelik 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği' kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Anket formu cinsiyet, yaş, spor faaliyetlerine katılım durumu ve düzenli katılanların branşları şeklindedir.

Ortaokul Öğrencilerine Yönelik 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği

Ortaokul Öğrencilerine Yönelik 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği, 21. yüzyıl becerilerini içeren ifadelerden oluşmaktadır. Ortaokul öğrencilerinin genel 21. yüzyıl becerilerini ölçmeye yönelik beşli likert tipinde tasarlanmış ve yapılan temel bileşenler analizi sonucunda 12 madde ve tek faktörden oluşan yapının toplam varyansa katkısının %49.85 olduğu görülmüştür. Ölçeğin geneline ilişkin Cronbach alpha iç tutarlık katsayısı.81'dir.

Sosyal-Duygusal ve Ahlakî Gelişim Ölçeği (SDAGO)

Ortaokulda öğrenim gören aynı zamanda okul sporlarında faaliyet gösteren ya da göstermeyen öğrenciler arasındaki sosyal duygusal ve ahlakî gelişim düzeylerini belirlemek amacıyla, Ji ve ark. (2013)¹² tarafından geliştirilen Sosyal-Duygusal ve Ahlakî Gelişim Ölçeğinin Bozgün ve Baytemir (2019)¹³ tarafından Türkçe'ye uyarlanan hali kullanılmıştır. Ölçeğin genel güvenirliği .89 olarak belirtilip bu ölçek 28 soru ve 6

alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutları okulda saygı, evde saygı, benlik gelişimi, olumlu sosyal davranış, dürüstlük ve öz kontroldür. Bozgün ve Baytemir (2019)¹³ tarafından Türkçeye uyarlanan bu ölçekten alınabilecek puanlar 28 ile 112 arasındadır. Cronbach alfa değeri .88 düzeyinde yüksek olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler istatistik paket programı SPSS 29 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Adaylara ilişkin kişisel bilgiler ve envanter toplam puanları ve faktör puanları frekans (f) ve yüzde (%) değerleri tespit edilerek verilmiştir. Ölçeklerden elde edilen puanlarının dağılımlarını belirlemek için Çarpıklık ve Basıklık değerleri incelenmiştir. Çarpıklık ve Basıklık değerlerinin +/-1,5 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Tabachnick ve Fidell (2001)¹⁵ bu değerlerin +/-1,5 aralığında yer almasının normallikten aşırı sapmalar olmaması şeklinde yorumlamaktadır. Bu sonuçlara göre elde edilen verilerin karşılaştırılması için parametrik testler kullanılmıştır. Ölçeklerden alınan puanların ikili karşılaştırılmasında bağımsız t testi kullanılırken, üç veya daha fazla değişkenin karşılaştırılmasının tek yönlü varyans analizi Anova kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi istatistiği sonucunda anlamlı farklılık tespit edilen alt boyutlarda ikili karşılaştırma için homojen dağılım gösteren ve grup sayılarının eşit olmadığı ikili karşılaştırmalarda kullanılan Lsd test istatistiği kullanılmıştır. Ölçeklerden elde edilen puanların arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için Pearson Korelasyon analizi uygulanmıştır. Anlamlılık değeri $p < 0.05$ alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 2. Öğrencilerin Sosyal-Duygusal ve Ahlakî Gelişim Ölçeği ve 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinden Aldıkları Puanların Betimsel İstatistiği

Ölçek	N	Minimum	Maksimum	$\bar{X} \pm Ss$	Çarpıklık	Basıklık
Olumlu Sosyal Davranış	289	6,00	24,00	20,66 $\pm$ 3,31	-1,166	1,427
Dürüstlük	289	6,00	20,00	17,13 $\pm$ 2,90	-1,189	1,480
Benlik Gelişimi	289	4,00	16,00	13,76 $\pm$ 2,39	-1,176	1,113
Öz Kontrol	289	4,00	16,00	12,60 $\pm$ 2,80	-,655	-,247
Okulda Saygı	289	7,00	20,00	17,53 $\pm$ 2,83	-1,205	1,080
Evde Saygı	289	5,00	16,00	13,84 $\pm$ 2,39	-1,271	1,342
Sosyal-Duygusal ve Ahlakî Gelişim Toplam	289	43,00	112,00	95,58 $\pm$ 13,89	-,908	,501
21. Yüzyıl Becerileri	289	16,00	60,00	47,66 $\pm$ 8,91	-,659	,115

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim ölçeği olumlu sosyal davranış alt boyut ortalamasının 20,66 $\pm$ 3,31, dürüstlük alt boyut ortalamasının 17,13 $\pm$ 2,90, benlik gelişimi alt boyut ortalamasının 13,76 $\pm$ 2,39, öz kontrol alt boyut ortalamasının 12,60 $\pm$ 2,80, okulda saygı alt boyut ortalamasının 17,53 $\pm$ 2,83, evde saygı alt boyut ortalamasının 13,84 $\pm$ 2,39, sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim toplam alt boyut ortalamasının 95,58 $\pm$ 13,89 olduğu belirlenirken; 21.yüzyıl becerileri ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamasının 47,66 $\pm$ 8,91 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre 21. Yüzyıl Becerileri ve Sosyal-Duygusal ve Ahlakî Gelişim Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Cinsiyet	n	x	Ss	T	p
Olumlu Sosyal Davranış	Kadın	135	20,70	3,24	,157	,875
	Erkek	154	20,64	3,38		
Dürüstlük	Kadın	135	17,05	3,01	-,432	,666
	Erkek	154	17,19	2,83		
Benlik Gelişimi	Kadın	135	13,65	2,43	-,700	,485
	Erkek	154	13,85	2,37		
Öz Kontrol	Kadın	135	12,66	2,79	,302	,763
	Erkek	154	12,56	2,83		
Okulda Saygı	Kadın	135	17,62	2,76	,361	,718
	Erkek	154	17,50	2,89		
Evde Saygı	Kadın	135	13,66	2,45	-1,246	,214
	Erkek	154	14,01	2,34		
Sosyal-Duygusal ve Ahlakî Gelişim Toplam	Kadın	135	95,36	14,32	-,291	,771
	Erkek	154	95,84	13,59		
21. Yüzyıl Becerileri Toplam	Kadın	135	48,05	8,35	,523	,601
	Erkek	154	47,50	9,37		

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin cinsiyetlerine göre olumlu sosyal davranış, dürüstlük, benlik gelişimi, öz kontrol, okulda saygı, evde saygı, sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim toplam ve 21. yüzyıl becerileri toplam alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$).

Tablo 4. Öğrencilerin Yaşlarına Göre 21. Yüzyıl Becerileri ve Sosyal-Duygusal ve Ahlakî Gelişim Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Yaş	n	x	Ss	F	p	LSD
Olumlu Sosyal Davranış	9-10 ^a	60	21,12	3,30	10,076	,001**	a>c b>c
	11-12 ^b	152	21,20	2,81			
	13-14 ^c	77	19,26	3,82			
Dürüstlük	9-10 ^a	60	17,08	3,04	7,935	,001**	a>c a>c
	11-12 ^b	152	17,67	2,48			
	13-14 ^c	77	16,09	3,31			
Benlik Gelişimi	9-10 ^a	60	13,62	2,73	7,456	,001*	b>c
	11-12 ^b	152	14,22	2,04			
	13-14 ^c	77	12,97	2,54			
Öz Kontrol	9-10 ^a	60	12,45	2,71	4,784	,009*	b>c
	11-12 ^b	152	13,04	2,71			
	13-14 ^c	77	11,86	2,92			
Okulda Saygı	9-10 ^a	60	17,78	2,63	15,689	,001**	a>c b>c
	11-12 ^b	152	18,16	2,29			
	13-14 ^c	77	16,08	3,39			
Evde Saygı	9-10 ^a	60	14,00	2,02	7,974	,001**	a>c b>c
	11-12 ^b	152	14,24	2,06			
	13-14 ^c	77	12,95	2,98			
Sosyal-Duygusal ve Ahlakî Gelişim Toplam	9-10 ^a	60	96,30	13,36	12,482	,001**	a>c b>c
	11-12 ^b	152	98,52	11,91			
	13-14 ^c	77	89,22	15,86			
21. Yüzyıl Becerileri Toplam	9-10 ^a	60	46,75	8,68	6,948	,001*	b>a b>c
	11-12 ^b	152	49,39	8,46			
	13-14 ^c	77	44,97	9,28			

* $p<0,010$, ** $p<0,001$

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin yaşlarına göre olumlu sosyal davranış, dürüstlük, benlik gelişimi, öz kontrol, okulda saygı, evde saygı, sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim toplam ve 21. yüzyıl becerileri toplam alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 5. Öğrencilerin Spor Faaliyetlerine Düzenli Katılım Sağlama Durumlarına Göre 21. Yüzyıl Becerileri ve Sosyal-Duygusal ve Ahlakî Gelişim Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Yıl	n	x	Ss	F	p	LSD
Olumlu Sosyal Davranış	Hiç Katılmıyorum ^a	128	20,22	3,22	1,452	,228	-
	0-1 ^b	52	21,12	3,71			
	2-3 ^c	79	20,91	2,94			
	4 ve üzeri ^d	30	21,13	3,75			
Dürüstlük	Hiç Katılmıyorum ^a	128	16,77	2,66	3,029	,030*	a<d c<d
	0-1 ^b	52	17,33	3,47			
	2-3 ^c	79	17,05	2,93			
	4 ve üzeri ^d	30	18,50	2,43			
Benlik Gelişimi	Hiç Katılmıyorum ^a	128	13,27	2,37	4,964	,002*	a<b
	0-1 ^b	52	14,31	2,36			
	2-3 ^c	79	13,81	2,39			
	4 ve üzeri ^d	30	14,83	2,04			
Öz Kontrol	Hiç Katılmıyorum ^a	128	12,41	2,62	2,871	,037*	a<d b<d c<d
	0-1 ^b	52	12,56	3,21			
	2-3 ^c	79	12,42	2,80			
	4 ve üzeri ^d	30	14,00	2,55			
Okulda Saygı	Hiç Katılmıyorum ^a	128	17,35	2,70	,587	,624	-
	0-1 ^b	52	17,69	3,17			
	2-3 ^c	79	17,51	2,68			
	4 ve üzeri ^d	30	18,07	3,13			
Evde Saygı	Hiç Katılmıyorum ^a	128	13,52	2,35	1,390	,246	-
	0-1 ^b	52	14,12	2,49			
	2-3 ^c	79	14,09	2,28			
	4 ve üzeri ^d	30	14,10	2,60			
Sosyal-Duygusal ve Ahlakî Gelişim Toplam	Hiç Katılmıyorum ^a	128	93,55	12,70	2,605	,052	-
	0-1 ^b	52	97,19	16,44			
	2-3 ^c	79	95,82	13,52			
	4 ve üzeri ^d	30	100,80	13,81			
21. Yüzyıl Becerileri Toplam	Hiç Katılmıyorum ^a	128	46,63	8,23	3,093	,027*	a<d c<d
	0-1 ^b	52	48,94	8,15			
	2-3 ^c	79	47,00	9,91			
	4 ve üzeri ^d	30	51,60	9,26			

* $p<0,05$, ** $p<0,001$

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin spor faaliyetlerine düzenli katılım sağlama durumlarına göre, dürüstlük, benlik gelişimi, öz kontrol, sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim toplam ve 21. yüzyıl becerileri toplam alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilirken ($p<0,05$); olumlu sosyal davranış, okulda saygı ve evde saygı alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 6. Sportif Faaliyetlere Düzenli Katılan Öğrencilerin Branşlarına Göre 21. Yüzyıl Becerileri ve Sosyal-Duygusal ve Ahlakî Gelişim Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Branş	n	x	Ss	T	p
Olumlu Sosyal Davranış	Bireysel Sporlar	61	20,61	3,28	-1,224	,220
	Takım Sporları	100	21,27	3,37		
Dürüstlük	Bireysel Sporlar	61	17,28	2,81	-,438	,672
	Takım Sporları	100	17,49	3,22		
Benlik Gelişimi	Bireysel Sporlar	61	13,89	2,26	-1,174	,237
	Takım Sporları	100	14,33	2,37		
Öz Kontrol	Bireysel Sporlar	61	12,54	2,72	-,729	,454
	Takım Sporları	100	12,89	3,07		
Okulda Saygı	Bireysel Sporlar	61	17,66	3,00	-,051	,959
	Takım Sporları	100	17,68	2,88		
Evde Saygı	Bireysel Sporlar	61	13,87	2,56	-,953	,342
	Takım Sporları	100	14,24	2,29		
Sosyal-Duygusal ve Ahlakî Gelişim Toplam	Bireysel Sporlar	61	95,93	14,08	-,853	,395
	Takım Sporları	100	97,96	14,93		
21. Yüzyıl Becerileri Toplam	Bireysel Sporlar	61	46,79	9,04	-1,811	,072
	Takım Sporları	100	49,52	9,44		

Tablo 6 incelendiğinde sportif faaliyetlere düzenli katılan öğrencilerin branşlarına göre olumlu sosyal davranış, dürüstlük, benlik gelişimi, öz kontrol, okulda saygı, evde saygı, sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim toplam ve 21. yüzyıl becerileri toplam alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$).

Tablo 7. 21. Yüzyıl Becerileri ve Sosyal-Duygusal ve Ahlakî Gelişim Ölçeğinin Pearson Korelasyon Analizi

		1	2	3	4	5	6	7	8
Olumlu Sosyal Davranış ¹	r	1							
	p								
Dürüstlük ²	r	,700**	1						
	p	,001							
Benlik Gelişimi ³	r	,666**	,808**	1					
	p	,001	,001						
Öz Kontrol ⁴	r	,584**	,629**	,616**	1				
	p	,001	,001	,001					
Okulda Saygı ⁵	r	,700**	,655**	,650**	,622**	1			
	p	,001	,001	,001	,001				
Evde Saygı ⁶	r	,659**	,658**	,646**	,516**	,670**	1		
	p	,001	,001	,001	,001	,001			
Sosyal-Duygusal ve Ahlakî Gelişim Toplam ⁷	r	,869**	,870**	,841**	,787**	,855**	,815**	1	
	p	,001	,001	,001	,001	,001	,001		
21. Yüzyıl Becerileri Toplam ⁸	r	,567**	,634**	,579**	,473**	,563**	,527**	,656**	1
	p	,001	,001	,001	,001	,001	,001	,001	
	N	289	289	289	289	289	289	289	289

** $p<0,001$

Tablo 7 incelendiğinde 21. yüzyıl becerileri ölçeği ile sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim ölçeği alt boyutlarından Olumlu Sosyal Davranış ($r=,567$, $p=,001$) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı; Dürüstlük ($r=,634$, $p=,001$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı; Benlik Gelişimi ($r=,579$, $p=,001$) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı; Öz Kontrol ($r=,473$, $p=,001$) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı; Okulda Saygı ($r=,563$, $p=,001$) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı; Evde Saygı ($r=,527$, $p=,001$) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı; Sosyal-Duygusal ve Ahlakî Gelişim Toplam ($r=,656$, $p=,001$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada Kayseri ilinde ortaokul öğrencilerinin sosyal-duygusal ve ahlakî gelişimleri ile 21. yüzyıl becerilerinin tespit edilmesi, aralarındaki ilişkinin ortaya konulması, aynı zamanda bu değerlerin cinsiyet, yaş, spor faaliyetlerine düzenli katılım ve düzenli katılan bireylerin branşlarına göre farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Öğrencilerin 21.yüzyıl becerileri ve sosyal-duygusal ve ahlakî gelişimlerinin cinsiyet değişkeni bakımından incelenmesi sonucunda kadın ve erkek katılımcılar arasında olumlu sosyal davranış, dürüstlük, benlik gelişimi, öz kontrol, okulda saygı, evde saygı, sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim toplam ve 21. yüzyıl becerileri alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Literatür incelendiğinde, çalışma ile benzer şekilde Evimcik ve Oruç (2023)¹⁶ ve Ağlar ve ark. (2025)¹⁷'in öğrenciler üzerine yaptıkları çalışmalarında sosyal-duygusal ve ahlakî gelişimin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını belirtmişlerdir. Bu çalışmanın aksine Bozgün ve Kösterelioğlu (2020)¹⁸, Kluczniok ve ark. (2016)¹⁹ ise cinsiyetin sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim üzerinde kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık oluşturduğunu tespit etmişlerdir. Diğer yandan 21. yüzyıl becerileri ve cinsiyet değişkeni bakımından yapılan literatür incelemesinde ise çalışma ile paralel olarak Alkan Sucu ve ark. (2024)²⁰, Perdana (2021)²¹ farklı öğretim seviyelerindeki öğrenciler üzerine yaptıkları çalışmalarda 21. yüzyıl becerilerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını tespit etmişlerdir. Kaya (2017)²² ise bu çalışmanın aksine kız öğrenciler lehine 21. yüzyıl becerilerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığını belirtmiştir. Kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamasının, cinsiyete bağlı gelişimsel farklılıkların her iki cinsiyette de henüz tam olarak olgunlaşmamasından ve toplumsal yaşantıda bireylere değerler ve sosyal beceriler kazandırılırken daha eşitlikçi bir yaklaşım benimsenmesinden, iki cinsiyetin de eşit eğitim fırsatına sahip olmasından ve 21. Yüzyıl becerilerinin tüm öğrenciler için geliştirilmesi hedeflenen genel beceriler kapsamında olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin sosyal-duygusal ve ahlakî gelişimlerinin yaş değişkeni bakımından incelenmesi sonucunda katılımcılar arasında olumlu sosyal davranış, dürüstlük, benlik gelişimi, öz kontrol, okulda saygı, evde saygı, sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim toplamında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Sosyal-duygusal ahlakî gelişim toplam boyutunda 9-10 yaş ve 11-12 grubunun 13-14 yaş grubuna göre daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan 21. Yüzyıl becerileri ile yaş değişkeni bakımından yapılan incelemede anlamlı farklılık belirlenmiştir. 11-12 yaş grubundaki öğrencilerin 9-10 ve 13-14 yaş grubuna göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir. Yaş değişkeni bakımından literatür

incelendiğinde çalışma ile paralellik gösterecek şekilde Bulut (2024)²³ yaş ile ahlakî gelişim arasında anlamlı farklılık tespit etmiştir. Aynı zamanda Kağıthaneli Akın (2022)²⁴ 21. Yüzyıl becerilerinin yaş değişkenine göre anlamlı farklılık oluşturduğunu tespit etmiştir. Diğer yandan çalışma aksine Gültekin (2019)²⁵, Çiğili (2020)²⁶ ve Kıyasoglu (2019)²⁷ ise yaş değişkeninin ahlakî değer ve 21. Yüzyıl becerileri ile anlamlı farklılık oluşturmadığını belirtmişlerdir. 9-10 ve 11-12 yaş grubundaki öğrencilerin sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim puanlarının 13-14 yaş grubuna göre daha yüksek çıkmasının, ergenlik döneminde yaşanan duygusal dalgalanmalardan ve kimlik arayışının bu yaş grubunda belirginleşmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu dönemde öğrencilerin kendilerini ve çevrelerini sorgulamaya başlamaları, sosyal ilişkilerinde dalgalanmalara yol açabilmektedir. Aynı zamanda sosyal aktivitelere olan ilgilerinin azalması, daha fazla yalnız kalmayı tercih etmeleri ve içine kapanık davranışlar sergilemeleri de bu sonuca etki edebilmektedir. Ayrıca aile ve öğretmen gibi otorite figürleriyle daha sık çatışmalar yaşamaları ve kurallara karşı daha eleştirel bir tutum geliştirmeleri de gelişim sürecinde geçici düşüslere neden olabilmektedir.

Öğrencilerin sosyal-duygusal ve ahlakî gelişimleri ve 21. Yüzyıl becerilerinin spor faaliyetlerine düzenli katılım sağlama durumlarına göre incelenmesi sonucunda dürüstlük, benlik gelişimi, öz kontrol, sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim toplam ve 21. yüzyıl becerileri toplam alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilirken; olumlu sosyal davranış, okulda saygı ve evde saygı alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Grup içi değerlendirmeler incelendiğinde oluşan anlamlı farklılıkların genel olarak 4 yıl ve üzeri sürede spor yapan öğrencilerin lehine olduğu saptanmıştır. Literatür incelendiğinde bu çalışma ile paralellik gösterecek şekilde sporun sosyal-duygusal ahlakî gelişim üzerine anlamlı farklılık oluşturduğunu belirten çalışmalar mevcuttur^{28,29,30}. Diğer yandan çalışma aksine Sağın ve Akbuğa (2019)³¹ ve Arslan (2018)³² ise spor yapma durumu ile sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim arasında anlamlı farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Düzenli spor yapma süresinin artmasıyla, 21. yüzyıl becerileri ile sosyal-duygusal ve ahlakî gelişimdeki farklılıkların, sporun bireylere zamanla sorumluluk alma, kurallara uyma, iş birliği yapma ve öz farkındalık gibi beceriler kazandırması ve süre uzadıkça bu becerilerin daha belirgin hale gelmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Özellikle uzun süre spor yapan öğrencilerin sosyal etkileşim, disiplin ve problem çözme gibi becerileri daha aktif kullanmaları, bu grupta ortalamaların daha yüksek olmasına neden olabilir.

Sportif faaliyetlere düzenli katılan öğrencilerin spor branşlarına göre 21. yüzyıl becerileri ve sosyal-duygusal ahlakî gelişimleri incelendiğinde, bireysel sporlar ve takım sporları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak, takım sporlarıyla uğraşan öğrencilerin tüm alt boyutlarda bireysel spor yapanlara göre daha yüksek ortalamalara sahip olduğu görülmüştür. Literatür incelendiğinde Efek ve ark. (2018)³³ Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada spor branşının ahlakî gelişim düzeylerini etkilemediğini tespit etmişlerdir. Branş değişkeni bakımından 21. yüzyıl becerileri ve sosyal-duygusal ahlakî gelişimde anlamlı bir fark bulunmamakla birlikte, takım sporlarıyla uğraşan öğrencilerin tüm alt boyutlarda bireysel sporlara göre daha yüksek ortalamalara sahip olmalarının, takım sporlarının bireyler arası iletişimi, iş birliğini ve grup içi sorumluluğu daha çok desteklemesini aynı zamanda takım içinde hareket eden öğrencilerin empati, karar alma, uyum sağlama ve ortak hedefe yönelme gibi becerileri daha sık deneyimlemelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Korelasyon tablosu incelendiğinde, dürüstlük ile sosyal-duygusal ve ahlaki gelişim toplam puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde; olumlu sosyal davranış, benlik gelişimi, öz kontrol, okulda saygı ve evde saygı arasında ise pozitif yönde orta düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir. Alt boyutlar bazında elde edilen ilişkiler şu şekilde değerlendirilebilir: Olumlu sosyal davranış boyutunun, bireylerin empati kurma ve sosyal etkileşim becerileriyle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda, 21. yüzyıl becerilerinin iletişimi destekleyerek olumlu sosyal davranışları geliştirebileceği öne sürülebilir. Dürüstlük boyutu, öğrencilerin ahlaki değerleri ve etik davranış eğilimleriyle ilişkilendirilebilir. Eleştirel düşünme ve problem çözme gibi becerilerin, ahlaki karar alma süreçlerine katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir. Benlik gelişiminin, öz farkındalık ve kimlik inşasıyla bağlantılı olduğu söylenebilir. 21. yüzyıl becerilerinin bireylerin kendilerini tanıma ve hedef belirleme süreçlerini destekleyebileceği düşünülmektedir. Öz kontrol ise duygu ve davranış yönetimiyle ilişkilidir ve sosyal becerilerin gelişimi bu alanda olumlu etkiler yaratabilir. Okulda ve evde saygı, bireylerin sosyal ortamlarda sergilediği saygı temelli davranışlarla bağlantılıdır. Bu çerçevede, 21. yüzyıl becerilerinin uygun sosyal davranışları destekleyebileceği öngörülebilir. Genel olarak, 21. yüzyıl becerileri ile sosyal-duygusal ve ahlaki gelişim arasında karşılıklı destekleyici bir ilişki olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak, Kayseri ilindeki ortaokul öğrencilerinin sosyal-duygusal ahlaki gelişimleri ile 21. yüzyıl becerileri; cinsiyet, yaş, düzenli spor katılımı ve spor branşı değişkenlerine göre incelenmiştir. Öğrencilerin sosyal-duygusal ve ahlaki gelişim düzeyleri yüksek, 21. yüzyıl becerileri ise orta seviyede bulunmuştur. Spor süresi arttıkça dürüstlük, benlik gelişimi, öz kontrol, genel gelişim ve 21. yüzyıl beceri puanlarında artışlar gözlemlenmiştir. Spor branşı açısından anlamlı fark bulunmasa da takım sporlarıyla ilgilenen öğrenciler tüm boyutlarda bireysel spor yapanlara göre daha yüksek puanlar almıştır. Bu bulgular, sporun hem ahlaki gelişimi hem de 21. yüzyıl becerilerini destekleyen önemli bir unsur olduğunu gösterirken, uzun süreli ve özellikle takım sporlarına katılımın, öğrencilerin bireysel ve sosyal gelişimine olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Sosyal-duygusal ve ahlaki gelişimi destekleyici programlar ortaokul müfredatına entegre edilip, bu alanda rehberlik hizmetleri güçlendirilebilir. 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalı etkinliklere (problem çözme, yaratıcı düşünme, iletişim vb.) okul ortamlarında daha fazla yer verilebilir. Sporun sosyal-duygusal ve ahlaki gelişimindeki olumlu etkilerinden yararlanmak adına tüm öğrencilere ulaşılabilir ve sürdürülebilir spor imkanları sunulabilir. Sporun sosyal-duygusal ve ahlaki gelişim ile 21. yüzyıl becerilerine etkisinin zamanla arttığı göz önüne alınarak, öğrencilerin uzun süreli ve düzenli olarak spora yönlendirilmesi sağlanabilir. Takım sporlarının sosyal-duygusal gelişime katkısı dikkate alınarak, takım sporlarına katılım teşvik edilmeli ve grup çalışmaları yaygınlaştırılabilir. Sosyal-duygusal ve ahlaki gelişim ile 21. yüzyıl becerileri arasındaki ilişkinin daha derinlemesine incelenebilmesi için, karma yöntemli ve uzun dönemli araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

1. Yetim A. (2015). Sosyoloji ve Spor. Ankara
2. İnal AN. (2003). Beden eğitimi ve spor bilimi. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
3. Yıldız E., Çetin Z. (2018). Sporun psiko-motor gelişim ve sosyal gelişime etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 5(2). 54-66.
4. Zins JE., Weissberg RP., Wang MC. Walberg HJ. (2004). Building Academic Success on Social and Emotional Learning: What Does the Research Say? Teachers College Press, New York.
5. Culbertson JL., Newinan JE., Wis DJ. (2003). Childhood and adolescent psychologic development. *Pediatric Clinics of North America*. 50(4), 741-764.
6. Güven G. (2006). Kütahya'da okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan oyun ve spor programlarının incelenip değerlendirilmesi, Dumlupınar Üniversitesi.
7. Şahin Y. (2023). Lise öğrencilerinin 21. yy. becerileri ile dijital akıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin demografik özellikler bağlamında incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Tokat.
8. Dede C. (2009). Immersive interfaces for engagement and learning. *Science*. 323(5910), 66-69.
9. Anagün ŞŞ., Atalay N., Kılıç Z., Yaşar S. (2016). Öğretmen adaylarına yönelik 21. yüzyıl becerileri yeterlilik algıları ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 40, 160-175.
10. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2023). 21. Yüzyıl Becerileri ve Değerlere Yönelik Araştırma Raporu.
11. Karasar, N. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Nobel Yayınları, Ankara.
12. Ji P., Dubois DL., Flay BR. (2013). Social-Emotional and Character Development Scale. *Journal of Research in Character Education*. 9(2), 121-147.
13. Bozgün K., Bayteknir K. (2019). Sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlilik çalışması. *Electronic Turkish Studies*.14,1,139-156.
14. Mete G. (2021). Ortaokul öğrencilerine yönelik 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlilik çalışması. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (51),196-208.
15. Tabachnick BG. Fidell LS. (2001). Using multivariate statistics (4. Baskı.). MA: Allyn&Bacon, Inc.
16. Evcimik S., Oruc C. (2023). Effects of project-based learning in moral values education. *International Online Journal of Educational Sciences*. 15(3), 495-508.
17. Ağlar S., Gülbahçe Ö., Bayraktar G. (2025). Examination of the social-emotional and moral development levels of licensed middle school students competing in different sports.25,85-99.
18. Bozgün K., Kösterelioglu M. (2020). Variables affecting social-emotional development, academic grit and subjective well-being of fourth-grade primary school students. *Educational Research and Reviews*. 15(7), 417-425.
19. Klucznik K., Anders Y., Sechtig J., Rosbach HG. (2016). Influences of an academically oriented preschool curriculum on the development of children are there negative consequences for the children's socioemotional competencies? *Early Child Development and Care*. 186(1):117-139. 20.
20. Alkan Sİ., Duman C., Bayri N. (2024). Ortaokul öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin algıları ile bilişüstü farkındalıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*. 13(4), 1006-1014.
21. Perdana R., Apriani AN., Richardo R., Rochaendi E., Kusuma C. (2021). Elementary students' attitudes towards STEM and 21st-century skills.

- International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE), 10(3), 1080-1088.
22. Kaya S. (2017). Lise öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerinin öğrenci tükenmişliği ve okul bağlılığı ile ilişkisi, Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
 23. Bulut SS. (2024). İlkokul öğrencilerinde sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim ile ilgili bir inceleme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*. 13(3), 1113-1128.
 24. Kağıthane Akin P. (2022). Sınıf öğretmenlerinin 21. yüzyıl öğrenen becerilerinin farklı kişisel değişkenlere göre incelenmesi.
 25. Gültekin F. (2019). Psikoloji rehberlik ve psikolojik danışma sosyal hizmet öğrencilerinde üniversite eğitiminin ahlakî yargı yeteneğine etkisi (Master's thesis, Ankara Üniversitesi. Ankara.
 26. Çiğilli E. (2020). Sınıf öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisi ile 21. Yüzyıl öğrenen becerileri algı düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
 27. Kıyasoglu E. (2019). Sınıf öğretmenlerinin 21 yüzyıl öğrenen ve öğrenen becerileri. Yüksek lisans tezi. Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Düzce.
 28. Yarıcı ÖF. (2023). Spor yapan ve spor yapmayan ortaokul öğrencilerinin sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim düzeylerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Elazığ.
 29. Tosun A., Yüksel A., Uçkun, CS., Konak O. (2017). Spor aktivitelerinin meslek yüksekokulu öğrencilerinin sosyalleşmesine etkisi. *Turan: Stratejik Araştırmalar Merkezi*. 9(35), 436.
 30. Taşkıran C., Selçuk MH., Doğar Y. (2014). Beden eğitimi dersinin sosyalleşmeye olan etkisine ilişkin ilköğretim öğrenci velilerinin görüşleri. *International Journal of Social Science*. 26:159-166.
 31. Sağın AE., Akbuğa T. (2019). Lisanslı spor yapan öğrencilerle yapmayan öğrencilerin bazı değişkenler açısından sosyal-duygusal ve ahlakî gelişim düzeyleri. *Journal of Global Sport and Education Research*. 2(1), 35-44.
 32. Arslan B. (2018). Türkiye'deki bocce ve dart sporcularının ahlakî karar alma tutumlarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bartın.
 33. Efek E., Sivrikaya Ö., Sadık R. (2018). Spor bilimleri alanında okuyan üniversite öğrencilerinin ahlakî gelişim düzeyleriyle spor tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)*. 5(29), 3895–3903.